

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.97

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.10-19>

Якубовський С. О.¹, Родіонова Т. А.², Мороз Д. М.³

ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ НІМЕЧЧИНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І.
Мечникова,
кафедра світового господарства і міжнародних
економічних відносин,
вул. Дворянська, 2,
65082, Одеса,

¹тел.: +380506619995,
e-mail: syakubovskiy@onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1193-0241>

²тел.: +380506918725,
e-mail: t.rodionova@onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6752-5958>

³тел.: +380980411999,
e-mail: d.moroz@stud.onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1346-9292>

Анотація. Дослідження сфокусоване на виявленні особливостей та змін у динаміці розвитку основних економічних показників Німеччини за останні роки під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну та визначенні впливу, який завдає німецькому господарству приплив мігрантів з України. Головна мета статті полягає у виявленні та оцінці соціально-економічних наслідків припливу мігрантів для економіки Німеччини. Результати аналізу динаміки чистого припливу мігрантів до Німеччини свідчать про те, що у 2022 році відбулося його багаторазове збільшення, що однозначно пов'язано з повномасштабною війною Росії проти України. Разом з тим, вже у 2023 році чистий приплив мігрантів до Німеччини скоротився майже вдвічі у порівнянні з попереднім роком. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що протягом 2022-2023 років, незважаючи на великі обсяги допомоги Україні та витрати на утримання українських біженців, поступово спостерігалось зменшення дефіциту державного бюджету Німеччини. Аналогічна тенденція спостерігалась і з відношенням державного боргу до ВВП Німеччини, яке досягло максимального значення у 2021 році після значних бюджетних трат на подолання наслідків пандемії COVID-19, а у 2022-2023 роках, незважаючи на витрати, пов'язані з агресією Росії проти України, відношення державного боргу Німеччини до ВВП поступово зменшувалось. Таким чином, можна впевнено стверджувати, що приплив українських біженців у 2022-2023 роках не призвів до зростання бюджетного дефіциту Німеччини та відношення її державного боргу до ВВП. Головним чинником, що призвів до падіння реального ВВП Німеччини у 2023 році, став високий рівень інфляції, що було обумовлено запровадженням у країнах ЄС в цілому та Німеччини зокрема антиросійських санкцій, які суттєво обмежили обсяги торгівлі енергетичними та сировинними між Росією та ЄС з Німеччиною, та змусили німецьких виробників заміщувати продукцію з Росії більш дорогими товарами з інших регіонів світу, зокрема США. Разом з тим, ці економічні втрати Німеччини від антиросійських санкцій сприятимуть зменшенню енергоємності її економіки у майбутньому. Результати дослідження свідчать, що приплив українських мігрантів до Німеччини не лише не несе ніяких фінансових, культурних та

соціальних ризиків для країни, а, навпаки, сприяє економічному зростанню у Німеччині й частковому вирішенню демографічної кризи.

Ключові слова: Повномасштабна агресія Росії; Німеччина; міграція; пандемія COVID-19; дефіцит бюджету; ВВП.

Yakubovskiy S. O.¹, Rodionova T. A.², Moroz D. M.³

THE IMPACT OF MIGRATION ON THE ECONOMY OF GERMANY IN THE CONDITIONS OF RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE

Odesa I. I. Mechnikov National University,
Department of World Economy and International
Economic Relations,
Dvoryanska str., 2, Odesa,
65082, Ukraine
¹tel.: +380506619995,
e-mail: syakubovskiy@onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1193-0241>

²tel.: +380506918725,
e-mail: t.rodionova@onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6752-5958>

³tel.: +380980411999,
e-mail: d.moroz@stud.onu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1346-9292>

Abstract. The study is focused on identifying features and changes in the dynamics of development of the main economic indicators of Germany in recent years during the full-scale invasion of Russia into Ukraine and determining the impact of the influx of migrants from Ukraine on the German economy. The main purpose of the article is to identify and evaluate the socio-economic consequences of the influx of migrants for the German economy. The results of the analysis of the dynamics of the net inflow of migrants to Germany indicate that in 2022 it increased several times, which is clearly related to the full-scale war of Russia against Ukraine. At the same time, already in 2023, the net inflow of migrants to Germany has almost halved compared to the previous year. The results of the conducted research indicate that during 2022-2023, despite the large amount of aid to Ukraine and the costs of maintaining Ukrainian refugees, a gradual decrease in the deficit of the German state budget was observed. A similar trend was observed with the ratio of public debt to GDP in Germany, which reached its maximum value in 2021 after significant budget expenditures to overcome the consequences of the COVID-19 pandemic, and in 2022-2023, despite the costs associated with Russia's aggression against Ukraine, the ratio of Germany's public debt to GDP gradually decreased. Thus, it can be confidently asserted that the influx of Ukrainian refugees in 2022-2023 did not lead to an increase in Germany's budget deficit and the ratio of its public debt to GDP. The main factor that led to a drop in Germany's real GDP in 2023 was the high level of inflation, which was caused by the introduction of anti-Russian sanctions in the EU countries in general and Germany in particular, which significantly limited the volume of energy and raw material trade between Russia and the EU with Germany, and forced German manufacturers to replace products from Russia with more expensive goods from other regions of the world, in particular the USA. At the same time, these economic losses of Germany from anti-Russian sanctions will contribute to reducing the energy intensity of its economy in the future. The results of the study show that the influx of Ukrainian migrants to Germany not only does not pose any financial, cultural and social risks for the country, but, on the contrary, contributes to economic growth in Germany and a partial solution to the demographic crisis.

Keywords: Full-scale aggression of Russia; Germany; migration; the COVID-19 pandemic; budget deficit; GDP.

Acknowledgement: The article was prepared within the research project: “Socio-economic impact of the COVID-19 pandemic and Russia’s full-scale invasion on the development of EU and Ukraine: fostering research collaborations through establishing of a digital knowledge exchange platform”.

This project has received funding through the EURIZON project, which is funded by the European Union under grant agreement No 871072.

Вступ. Останніми роками міграційні процеси підвищують свій вплив на розвиток національних економік, особливо в регіонах, які постраждали від геополітичних конфліктів. У сучасному глобальному ландшафті перетин динаміки міграції та геополітичних конфліктів став критичною проблемою з далекосяжними наслідками як для постраждалого населення, так і для приймаючих країн. Сьогоднішня російська агресія проти України призвела до значного переміщення людей, багато з яких шукають прихистку та притулку в сусідніх країнах і навіть за океаном. Серед країн, які зазнали значного потоку мігрантів, є Німеччина – найбільш потужна та економічно-розвинута країна у Європейському Союзі та головний пункт призначення для людей, які не лише тікають від конфліктів і переслідувань, а й намагаються знайти місце для майбутнього постійного проживання.

На тлі геополітичної напруженості й гуманітарних криз наслідки від міграції для економіки Німеччини стали предметом інтенсивного вивчення та дискусій. Вплив міграції на економіку Німеччини в умовах російської агресії проти України є надзвичайно важливою темою, яка торкається різноманітних вимірів економічного, соціального та політичного значення. Оскільки хвилі мігрантів перетинають кордони та шукають притулку в Німеччині, економічний ландшафт країни зазнає глибоких трансформацій, створюючи виклики та можливості для національної економіки, компаній і суспільства в цілому. Крім того, контекст російської агресії проти України суттєво відрізняється від попередніх міграційних криз тим, що, по-перше, це є першою великою європейською війною після Другої світової війни, а по-друге, масштаби та руйнування, які викликані вторгненням Росії, можуть призвести до значних змін у розвитку регіону Центральної та Східної Європи у цілому. Великі масштаби наслідків від повномасштабної агресії Росії не лише впливають на соціально-економічний добробут самих мігрантів, а й відбиваються на усьому німецькому суспільстві, формуючи суспільне ставлення, політичний дискурс і політичні реакції.

Досліджуючи вплив іммігрантів на національну економіку, слід зазначити, що міграція є не лише демографічним явищем, а й важливим економічним чинником. Прибуття мігрантів несе як виклики, так і можливості для приймаючої країни, впливаючи на різні аспекти її економіки, включаючи ринок праці, державні фінанси, систему соціального забезпечення [1], [2].

Постановка завдання. У зв’язку з суттєвим впливом, який несе агресія Росії проти України на економіку окремих країн ЄС, мета дослідження полягає у виявленні та оцінці соціально-економічних наслідків припливу мігрантів для економіки Німеччини.

Результати. Німецько-українські економічні та політичні відносини суттєво еволюціонували протягом багатьох років, відзначаючись співпрацею в різних секторах та, час від часу, викликами, що виникають через різні погляди на необхідність реформ в Україні. Разом з тим, на рівні декларацій обидві країни поділяють відданість демократичним цінностям, економічному розвитку й регіональній стабільності, що заклало основу їхніх двосторонніх відносин.

В економічному плані Німеччина є одним із найважливіших торговельних партнерів та інвесторів України в Європейському Союзі. Торгівля між двома країнами охоплює широкий спектр товарів і послуг, включаючи машини, автомобілі, хімікати, сільськогосподарську продукцію та енергетичні ресурси. Німеччина є важливим ринком для українського експорту, а також забезпечує інвестиції, передачу технологій та досвід для підтримки промислової модернізації України й економічних реформ, зокрема у військовій сфері, що є вкрай необхідним в умовах агресії Росії.

Крім того, німецькі компанії беруть активну участь в інфраструктурних проектах, зокрема в таких секторах, як енергетика, транспорт і телекомунікації, сприяючи економічному розвитку України та її більш тісному співробітництву з Європейським Союзом. Велику допомогу в підвищенні ефективності економічного співробітництва між двома країнами надає Німецько-Українська промислово-торгівельна палата, яка сприяє розвитку торгівлі, інвестиційної діяльності і діловому співробітництву між двома країнами.

У міжнародних відносинах Німеччина відіграла значну роль у підтримці суверенітету, територіальної цілісності та європейських прагнень України, особливо після російської анексії Криму та початку повномасштабної агресії. При цьому Німеччина, разом зі своїми європейськими партнерами, відіграла важливу роль у посередництві дипломатичних зусиль, включаючи Мінські угоди, спрямованих на вирішення конфлікту на Сході України та досягнення мирного врегулювання.

Крім того, Німеччина надала вирішальну політичну й дипломатичну підтримку Україні на її шляху до європейської інтеграції та тісніших зв'язків із Європейським Союзом. Це включає підтримку прагнень України до членства в ЄС, допомогу в здійсненні реформ, які відповідають стандартам і цінностям ЄС, а також сприяння контактам між людьми через культурні обміни та освітні програми.

У таблиці 1 наведені дані про динаміку торгівлі між Україною та Німеччиною протягом 2019-2023 років.

Таблиця 1

Динаміка зовнішньої товарної торгівлі України та Німеччини

Table 1

Dynamics of foreign commodity trade of Ukraine and Germany

Показник / Рік		2019	2020	2021	2022	2023
Експорт	млн дол.	1 769	1 497	2 278	1 786	1 847
	% до попереднього року	115,9	84,6	152,2	78,4	103,4
Імпорт	млн дол.	5 576	4 956	5 890	4 305	4 842
	% до попереднього року	101,1	88,9	118,9	73,1	112,5
Торгівельний баланс	млн дол.	-3 807	-3 459	-3 612	-2 519	-2 995
Товарообіг	млн дол.	7 345	6 453	8 168	6 091	6 689

Джерело: підраховано авторами на основі даних [3].

Слід зауважити, що найбільші обсяги товарообігу між Україною та Німеччиною спостерігалися на тлі постковідного відновлення національних економік у 2021 році. У 2022 році під впливом початку повномасштабної війни Росії проти України відбулось стрімке падіння обсягів експорту та імпорту, но вже у 2023 році ці показники почали відновлюватись. При цьому Україні у торгівлі з Німеччиною був постійно притаманний від'ємний торгівельний баланс, якій під час повномасштабної війни з Росією дещо покращився, завдяки більш суттєвому зменшенню обсягів імпорту у порівнянні зі зменшенням обсягів експорту [4].

Проте важливо обов'язково зазначити, що з початку повномасштабного вторгнення Росії Німеччина надає всебічну підтримку Україні, і з перших днів військової агресії виділяє пакети військової допомоги й надає фінансову підтримку. Так, за даними на лютий 2024 року Німеччина вже виділила Україні 28 мільярдів доларів військової допомоги [5].

Не менш важливою є гуманітарна допомога Німеччини, що прийняла найбільшу кількість біженців з України від початку повномасштабного вторгнення. Так, за даними Європейської Комісії, лише протягом серпня 2022 р. – серпня 2023 р. понад 350 тисяч українських біженців покинули Польщу, натомість їхня кількість у Німеччині збільшилася на 410 тисяч осіб. А за даними Центрального реєстру іноземців, у лютому 2024 року в Німеччині проживало близько 1,2 млн осіб з українським громадянством. Переважна більшість із них – біженці, які залишили Україну після нападу Росії.

Більшість українців, які звертаються за захистом у Німеччини, це жінки та діти. Так, за даними Федерального агентства зайнятості, 725 000 осіб, які втекли до Німеччини лише у 2022 році, перебували у працездатному віці, тобто від 15 до 65 років, і майже дві третини з них жінки [6].

У дослідженні Герберта Брюкера та Андреаса Етте «Мігранти з України в Німеччині» проведений детальний аналіз відмінних рис українських біженців, які приїхали до Німеччини. Результати дослідження свідчать про те, що переважну частину українських біженців становлять жінки з неповнолітніми дітьми, а саме 288 тисяч з 601095 загальної кількості прибулих до країни жінок, і лише половина з них потрапила до країни разом із чоловіками. Приблизно 226256 осіб у віці від 18 до 70 років прибули до країни самі, без чоловіка чи жінки, із неповнолітніми дітьми, за якими потрібен догляд, що робить працевлаштування дуже ускладненим. Результати дослідження також доводять, що більшість українських біженців є людьми з вищою освітою, а інколи навіть із двома. Загалом українські біженці – це високоосвічені люди з високим рівнем кваліфікації, що надає величезний потенціал для розвитку німецької економіки за умови відповідної та якісної інтеграції українців у національну економічну систему.

Разом з тим, останнім часом тема утримання українських біженців загострюється та є досить дискусійною не тільки серед населення Німеччини. Це питання гостро обговорюється й на політичному рівні держави. У цьому контексті розглядається доречність утримання такої кількості українців за державні кошти та за сплачені громадянами країни податки. Так, у квітні 2024 року депутат Європейського парламенту Гуннар Бек висловив думку, що оскільки утримання біженців із України щорічно вартує Німеччині близько 20 мільярдів євро, то він вважає такі витрати невиправданими, адже вони можуть призвести чи до збільшення бюджетного дефіциту, чи до скорочення фінансових вкладень у розвиток соціального життя, освітніх програм та технологічного прогресу у Німеччині. Натомість більш прогресивно та обнадійливо пролунало звернення до українців, які потребують захисту, у спільному листі міністра праці та соціальних справ Німеччини Губертуса Гайля, спеціального представника уряду ФРН з інтеграції біженців на ринку праці Даніеля Терценбаха та Посла України в Німеччині Олексія Макеєва. Зокрема, у ньому зазначено, що з початку повномасштабної війни сотні тисяч громадян України змогли працевлаштуватися в Німеччині, і їх позитивний досвід свідчить про відкритість та привабливість ринку праці Німеччини саме для мігрантів з України [7].

Що стосується працевлаштування українських біженців, то спираючись на дані з офіційних джерел Німеччини, зауважимо, що якщо станом на січень 2023 року приблизно 519 тисяч працездатних українців були зареєстровані на німецькій біржі праці, то вже наприкінці 2023 року лише 206 тисяч залишилися безробітними. А це

вказує на те, що більша частина працездатних українських біженців за рік імміграції вже встигла інтегруватися в суспільство та отримала робоче місце. У їх числі навіть певна кількість людей, які прибули до країни самостійно з малими дітьми [8].

З точки зору німецьких політиків вважається, що чим швидше українським біженцям вдасться працевлаштуватися в Німеччині, тим швидше спаде тиск з німецької економіки та інтеграція вважатиметься успішною. З одного боку, дійсно, фінансові потоки, витрачені на утримання та інтеграцію українців у нове суспільство та на створення нових робочих місць, коштують бюджету Німеччини 0,55 відсотків від ВВП країни, що безумовно впливає і на рівень дефіциту бюджету. Разом з тим необхідно і враховувати той факт, що майже дві третини працездатних українців вже влаштувалися на роботу, що є досить гарним результатом, із огляду на їх короткий термін перебування в новій країні. З іншого боку, слід також зазначити, що витрачені завдяки бюджетному дефіциту кошти на інтеграцію українських біженців в Німеччині не залишають країну, а навпаки стимулюють внутрішній попит, а створення нових робочих місць ще й призведе до економічного зростання у майбутньому.

У Німеччині зараз існує високий попит на працівників і, отже, безпосередній потенціал для зростання зайнятості у майбутньому. Крім того, інвестиції у підвищення кваліфікації, рівень володіння німецької мови та соціокультурну інтеграцію іммігрантів можуть значно покращити в загальній ситуації на ринку праці Німеччини.

У цьому контексті важливо, що українці, які прибули до Німеччини, мають значно вищий рівень освіти, ніж біженці із інших країн та звичайне населення Німеччини. Приблизно три чверті з українських біженців, а саме 72 відсотки мають вищу освіту, що свідчить про їх високу кваліфікацію. Такі біженці, порівняно з місцевим населенням, також є більш кваліфікованими. В Україні велика частина жінок працювали в галузях науки, техніки або медицини, де в Німеччині є значний дефіцит робочої сили, що сприяє полегшенню їхнього працевлаштування.

Бажання працювати в Німеччині є високим серед біженців: в опитуванні навесні 2023 року 93 відсотки безробітних біженців заявили, що хочуть працювати в Німеччині. А в онлайн-опитуванні українських біженців, проведеному Інститутом IFO, троє з чотирьох опитаних сказали, що вони або вже працевлаштовані або цікавляться роботою в межах країни – можливо навіть на позиціях нижче, ніж рівень їхньої кваліфікації. Лише десять відсотків учасників сказали, що не мали інтересу або не мали можливості влаштуватися на роботу. Ще 16 відсотків заявили, що хотіли би працювати, але вважають свої шанси на німецькому ринку праці незначними [6].

Слід також зазначити, що у Німеччині зараз існує певна демографічна криза та спостерігається старіння населення. У цьому сенсі приплив до країни молодих, енергійних та здорових іммігрантів з України може посприяти і вирішенню демографічних проблем Німеччини.

Аналіз статистичних даних щодо розвитку економіки Німеччини за 2017 – 2023 роки, наведених у таблиці 2, свідчить про майже постійне зростання номінального ВВП країни. Винятком став лише 2020 рік, що було пов'язано з наслідками світової пандемії COVID-19 та обмеженнями, які були запроваджені на той час у Німеччині. Ці обмеження торкнулися у тому числі і міграційних потоків, що призвело до найнижчого за останні 10 років показника чистого притоку мігрантів до країни, якій розраховується як різниця між припливом іммігрантів та відтоком емігрантів з країни. Разом з тим, якщо аналізувати дані змін реального ВВП, з врахуванням інфляції у країні, то падіння ВВП у 2020 році було ще більшим - -3,9%, і у 2023 році теж спостерігалось скорочення реального ВВП.

Співвідношенню витрат та доходів державного бюджету, тобто профіциту чи дефіциту державного бюджету Німеччини, за період 2017-2023 роки було притаманно

дві тенденції: у 2017 – 2019 роках, коли у країні спостерігався профіцит державного бюджету, та у 2020-2023 роках, коли видатки бюджету перевищували надходження. Разом з тим слід зазначити, що протягом останніх років поступово спостерігається зменшення дефіциту державного бюджету Німеччини з 147,7 млрд. євро у 2020 році до 87,4 млрд. євро у 2023 році. Таким чином, можна впевнено стверджувати, що приплив українських біженців у 2022-2023 роках не призвів до зростання бюджетного дефіциту Німеччини.

Таблиця 2

Динаміка основних економічних показників Німеччини протягом 2017-2023 років
Table 2

Dynamics of the main economic indicators of Germany for 2017-2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ВВП у поточних цінах (млрд. євро)	3267	3366	3474	3404	3618	3877	4121
Зміни реального ВВП (%)	2,7	1	1,1	-3,8	3,2	1,8	-0,3
Державні доходи (млрд. євро)	1487	1557	1617	1570	1713	1821	1902
Державні витрати (млрд. євро)	1443	1492	1563	1718	1843	1918	1989
Баланс державного бюджету (млрд. євро)	43,7	65,6	53	-147,7	-129,7	-96,9	-87,4
Державний борг Німеччини (% до ВВП)	65,20	61,91	59,58	68,77	68,99	66,08	64,28
Рівень безробіття (%)	5,7	5,2	5	5,9	5,7	5,3	5,7
Рівень інфляції (%)	1,7	1,94	1,35	0,37	3,21	6,2	4,7
Чиста міграція (у тисячах)	416	340	327	220	329	1462	700*

* - попередні дані.

Джерело: розроблено автором на основі даних [9], [10], [11], [12].

Аналогічна тенденція спостерігається з відношенням державного боргу до ВВП Німеччини. Так, воно досягло максимального значення у 2021 році після значних бюджетних трат на подолання наслідків пандемії COVID-19, а у 2022-2023 роках, незважаючи на витрати на утримання українських біженців та на допомогу Україні, відношення державного боргу Німеччини до ВВП поступово зменшувалось з майже 69% у 2021 році до 64,3% у 2023 році. При цьому слід зазначити, що показники відношення державного боргу Німеччини до ВВП є одними з найкращих серед країн зони євро [13].

Ситуація з рівнем безробіття у Німеччини протягом 2017-2023 років була відносно стабільною. Так, у 2020 році відбувся стрибок рівня безробіття до 5,9%, але після пандемії ринок праці Німеччини почав швидко відновлюватися. Дійсно, у 2023 році відбулося 0,4% зростання рівня безробіття у Німеччині, що, імовірно, пов'язано зі збільшенням за рахунок українських іммігрантів пропозиції на національному ринку праці, але це є тимчасове явище, і можна припустити, що вже у 2024 році рівень безробіття Німеччини повернеться як мінімум до показника 2021 року.

Результати аналізу динаміки чистого припливу мігрантів до Німеччини свідчать про те, що у 2022 році відбулося його багаторазове збільшення (показник 2022 року майже у 5 разів перевищив показник 2021 року), що однозначно пов'язано з повномасштабною війною Росії проти України. Чистий приплив мігрантів до Німеччини у 2022 році навіть перевищив показник 2015 року, коли під час війн в Азії цей показник становив 1 мільйон 139 тисяч осіб. Разом з тим, вже у 2023 році, за

попередніми даними, чистий приплив мігрантів до Німеччини скоротився майже вдвічі у порівнянні з попереднім роком.

Серед показників, наведених у таблиці 2, найбільший вплив на економічний розвиток Німеччини мав рівень інфляції, що також пов'язано з війною Росії проти України. Це обумовлено тим, що після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну Німеччина разом з іншими країнами ЄС запровадила низку суворих санкцій стосовно енергетичного та іншого сировинного експорту Росії до Німеччини. Внаслідок цих обмежень на ринку ЄС виник дефіцит певних видів сировини та енергетичних ресурсів, який країни покрили завдяки збільшенню імпорту з інших регіонів світу, зокрема зрідженого природного газу з США за більш високою ціною.

У контексті впливу російської агресії в Україні на економіку Німеччини також варто зазначити й те, що прямі наслідки війни в Україні для економіки Німеччини виникли і через зменшення обсягів двосторонньої торгівлі: торгівля товарами та послугами з Росією значно скоротиться внаслідок війни та санкцій. При цьому слід зазначити, що до повномасштабної війни російська економіка посідала лише 14 місце серед найважливіших країн-заможників Німеччини, між Угорщиною та Швецією. На частку Російської федерації в 2021 році припадало лише 1,9 відсотка експорту економіки Німеччини (експорт і доходи від послуг). Імпорт склав 2,8 відсотка, включаючи джерела енергії та іншу важливу сировину [14]. Існують також непрямі зв'язки, оскільки інші країни теж постраждали від скорочення експорту до Росії, що, у свою чергу, зменшило їхній попит у Німеччині внаслідок економічного спаду [15].

Однак загалом ці ефекти, які безпосередньо пов'язані з торгівлею між Росією та Німеччини, мають менший вплив на ВВП, ніж високий рівень інфляції 2022-2023 років.

Висновки. Сьогодні тема доречності утримання українських біженців є досить актуальним питанням для багатьох країн Європи. Деякі з них, такі як Польща, Чехія, вже обмежили кількість українців, що перебувають у їхніх кордонах, увівши нові правила перебування та впровадивши нововведення в правила прийому й утримання українців, а також зменшивши кількість інвестицій у інтеграцію мігрантів у державах.

Проте Німеччина не належить до подібних країн. Вона відома своєю багатолітньою історією прийому біженців, вбачаючи в цьому нові можливості для покращення економічних показників та збільшення пропозиції на ринку праці.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що незважаючи на велику кількість українських іммігрантів, які прибули до Німеччини у 2022-2023 роках, імміграційної кризи у країні не відбулося, і хоча держава була вимушена суттєво збільшити видатки на підтримку біженців, це не призвело до збільшення дефіциту бюджету та відношення обсягів державного боргу до ВВП.

А головним чинником, що призвів до падіння реального ВВП Німеччини у 2023 році, став високий рівень інфляції, що було обумовлено запровадженням у країнах ЄС в цілому та Німеччині зокрема антиросійських санкцій, які суттєво обмежили обсяги торгівлі енергетичними та сировинними між Росією та ЄС з Німеччиною, та змусили німецьких виробників замінювати продукцію з Росії більш дорогими товарами з інших регіонів світу, зокрема США. Разом з тим, ці економічні втрати Німеччини від антиросійських санкцій сприятимуть зменшенню енергоємності її економіки у майбутньому.

Таким чином, можна стверджувати, що приплив українських мігрантів до Німеччини не лише не несе ніяких фінансових, культурних та соціальних ризиків для країни, а, навпаки, сприяє економічному зростанню й частковому вирішенню демографічної кризи.

1. Dominese, G., Yakubovskiy, S., Tsevukh, J., & Rodionova, T. (2020). Impact of International Migration Flows on the European Union and Ukraine. *Journal Transition Studies Review*, 27(2), 83-98. URL: <https://doi.org/10.14665/1614-4007-27-2-007>
2. Цевух Ю. О., Якубовський С. О. Міжнародна міграція робочої сили як чинник економічного розвитку країн: монографія //Одеса: ОНУ. – 2017.
3. National Bank of Ukraine. Ukraine's External Trade with EU Countries. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/EU_y_en.pdf (дата звернення: 02.05.2024).
4. Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. Торговельно-економічне співробітництво. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelfno-ekonomichne-spivrobitnictvo> (дата звернення: 02.05.2024).
5. Press and Information Office of the Federal Government. War in Ukraine. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/military-support-ukraine-2054992> (дата звернення: 09.05.2024).
6. Geflüchtete aus der Ukraine in Deutschland. Flucht, Ankunft und Leben. URL: https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/kurzstudie-ukr-gefluechtete.pdf?__blob=publicationFile&v=14 (дата звернення: 02.05.2024).
7. Працевлаштування в Німеччині: Лист українським шукачам захисту. *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge*. 20. März. URL: https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Europa/brief-ukraine-ua.pdf?__blob=publicationFile&v=2 (дата звернення: 02.05.2024).
8. Geflüchtete aus der Ukraine in Deutschland. Gut angekommen auf dem Arbeitsmarkt. März 29, 2024. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/themen/arbeit-und-soziales/ukraine-gefluechtete-arbeit-2166832> (дата звернення: 02.05.2024).
9. Germany Indicators. *Trading Economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/germany/indicators> (дата звернення: 02.05.2024).
10. Germany. *The World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/country/germany> (дата звернення: 02.05.2024).
11. Economy. *Statistisches Bundesamt (Destatis)*. URL: https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/_node.html (дата звернення: 02.05.2024).
12. Germany: Inflation rate from 1987 to 2028 (compared to the previous year). *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/375207/inflation-rate-in-germany/> (дата звернення: 02.05.2024).
13. Ніколаєва Д. О., Якубовський С. О. Динаміка заборгованості країн ЄС в умовах глобальної пандемії COVID-19 // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2023. – Т. 1. – № 19. – С. 26–38.
14. German balance of payments in 2022. Deutsche Bundesbank. Monthly Report March 2023. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/906618/23ad031a88eb3302da53a4f2750852b0/mL/2023-03-zahlungsbilanz-data.pdf> (дата звернення: 02.05.2024).
15. Bedeutung des Ukraine-Kriegs für Wirtschaft und Arbeitsmarkt in Deutschland. *IAB*. URL: <https://www.iab-forum.de/bedeutung-des-ukraine-kriegs-fuer-wirtschaft-und-arbeitsmarkt-in-deutschland/> (дата звернення: 02.05.2024).

References

1. Dominese, G., Yakubovskiy, S., Tsevukh, J., & T. Rodionova. "Impact of International Migration Flows on the European Union and Ukraine." *Journal Transition Studies Review*, no.27(2) , 2020, pp. 83-98, <https://doi.org/10.14665/1614-4007-27-2-007>
2. Tsevukh, J. O., and S. O. Yakubovskiy. *International Labor Migration as a Factor of the Economic Development of Countries: a monograph*. Odesa, ONU, 2017.
3. "Ukraine's External Trade with EU Countries." National Bank of Ukraine, bank.gov.ua/files/ES/EU_y_en.pdf. Accessed 02 May 2024.
4. "Trade and economic cooperation." Embassy of Ukraine and the Federal Republic of Germany, germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelfno-ekonomichne-spivrobitnictvo. Accessed 02 May 2024.
5. "War in Ukraine." Press and Information Office of the Federal Government, www.bundesregierung.de/breg-en/news/military-support-ukraine-2054992 Accessed 02 May 2024.
6. "Escape, arrival and life. Refugees from Ukraine in Germany". Federal Office for Migration and Refugees, www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/kurzstudie-ukr-gefluechtete.pdf?__blob=publicationFile&v=14 Accessed 02 May 2024.
7. "Finding work in Germany: A letter to Ukrainian refugees." *Federal Office for Migration and Refugees*, 20 March, 2024, www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Europa/brief-ukraine-ua.pdf?__blob=publicationFile&v=2 Accessed 02 May 2024.
8. "Arrived well on the job market." Refugees from Ukraine in Germany, www.bundesregierung.de/breg-de/themen/arbeit-und-soziales/ukraine-gefluechtete-arbeit-2166832. Accessed 02 May 2024.
9. "Germany Indicators." *Trading Economics*, tradingeconomics.com/germany/indicators. Accessed 02 May 2024.

10. "Germany." The World Bank, data.worldbank.org/country/germany. Accessed 02 May 2024.
11. "Economy." Statistisches Bundesamt (Destatis), www.destatis.de/EN/Themes/Economy/_node.html. Accessed 02 May 2024.
12. "Germany: Inflation rate from 1987 to 2028 (compared to the previous year)." Statista, www.statista.com/statistics/375207/inflation-rate-in-germany/ Accessed 02 May 2024.
13. Nikolayeva, D. O., and S. O. Yakubovskiy. "Debt dynamics of the EU countries in the conditions of the global pandemic of COVID-19." *The Actual problems of regional economy development*, no. 19 (1), 2023, pp. 26–38.
14. "German balance of payments in 2022." Deutsche Bundesbank, www.bundesbank.de/resource/blob/906618/23ad031a88eb3302da53a4f2750852b0/mL/2023-03-zahlungsbilanz-data.pdf. Accessed 02 May 2024.
15. "Significance of the Ukraine war for the economy and labor market in Germany." IAB, www.iab-forum.de/bedeutung-des-ukraine-kriegs-fuer-wirtschaft-und-arbeitsmarkt-in-deutschland/ Accessed 02 May 2024.

УДК 314.1 (477)

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.19-31>

Калініна С. П.¹, Ланська С. П.², Подунай В. В.³

ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Маріупольський державний університет,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра економіки праці,
вул. Преображенська, 6/4, м. Київ,
03037, Україна,
тел.: +38(096)743-74-43

¹e-mail: s.kalinina@mu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2892-0410>

²e-mail: s.lanska@mu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1986-8777>

³e-mail: v.podunai@mu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6314-156X>

Анотація. Статтю присвячено актуалізації позиціонування України в системі сучасних міграційних процесів. Наголошено, що через повномасштабну агресію чисельність українських мігрантів у всьому світі безперервно збільшується, що призводить до зменшення обсягів працездатної робочої сили на національному ринку праці. Встановлено, що протягом останніх 30 років спостерігається збільшення еміграції з України до країн з середнім рівнем доходу, з поступовим збільшенням потоку мігрантів до країн з високим рівнем доходу. Констатовано, що масштабна еміграція населення, експорт робочої сили формують значні ризики для результативності соціально-економічних трансформацій, Зокрема, для України особливо актуальною є проблема відтоку талантів, обсяги якого значно збільшилися протягом 2022-2023 рр., що може мати значний негативний вплив на суспільство та економіку.

Акцентовано увагу, що водночас із високими показниками еміграції, Україна також є одним із світових центрів тяжіння для мігрантів: до повномасштабного вторгнення спостерігалось стабільне зростання припливу як трудових іммігрантів, так і студентів, переважна кількість яких приїздила до України з Індії, Китаю та пострадянських країн Середньої Азії. Підкреслено важливість відновлення та підтримки цього людино-потоків для повоєнного відновлення України.